

FIGYELŐ

Szépirodalom

BEREMÉNYI GÉZA:
Jézus újságot olvas
Válogatott novellák

Szemben a nyugati könyvkiadói gyakorlattal, amely minden novelláskötet szerkesztőjét arra kötelezi, hogy feltüntesse a novellák esetleges korábbi megjelenési helyét, a hazai kiadványokban nem szokás jelezni, hogy egy adott szöveg első közlésként vagy újraközlésként jelenik-e meg. Bereményi Géza *Jézus újságot olvas* című kötete – alcímében közli – válogatott novellákat gyűjt egybe. Mint ilyen, valószínűsíthetően korábban máshol közreadott írásokat (is) tartalmaz. Ám semmiféle kiadói vagy szerkesztői megjegyzés nem jelzi a novellák eredeti megjelenési helyét, jóllehet egy Bereményit már ismerő olvasó számára a kötetet kézbe véve az első kérdés éppen az lehet: szerepel-e annak írásai között vadonatúj mű?

Egyik-másik elbeszélésről hamarjában eldönthető, hogy nem az, mert a szöveg szereplői, bizonyos jelenetei vagy már rögtön az írás

címe elárulja ezt. Így az *Eldorádó* című kötetzáró novella már címében utal a közismert filmre, Szukics Magda és Pierre alakja *A feltűrt gallér* című elbeszélésben a *Megáll az idő* című filmből lehet ismerős, a Rajnák nevű tanár pedig a Cseh Tamás énekelte dalokból mint klubvezető. A novellákban gyakorta megjelenő nővér is egyértelművé teszi, hogy Cseh Tamás nem a saját, hanem Bereményi Géza nővéréről

énekelt Másik János-sal. Mindezen intertextusok olyan mértékben szövik át Bereményi írásait, hogy minduntalan a magyar közelmúltban, az 1970-es évek végén jelképpé magasztosult alakok, a puha diktatúra elnyomását kikezdő, azzal szemtelenül szembe-szegülő fiatalok maga-



tartása, mértékegységgé vált értékrendje, a dalok és a filmek közvetítette érzésvilág köszön vissza az olvasó számára, aki ezután tehetetlenül áll és tűnődik a novellák eredeti közlésének mikéntjén. S ha az olvasó nem Bereményi-filológus, képtelen eldönteni, hogy az ismerős jelenetek áthallások-e csupán a társ-

művészetek alkotásaiból, vagy azért ismerősek, mert korábban folyóiratban, az ÉS-ben vagy talán valamelyik napilapban közölt írásról van szó.

Bereményi egy interjúbán arról vall, hogy legsikerültebb könyvének éppen a jelenleg tárgyalt gyűjteményt tekinti. Lehet ebben a nyilatkozatban marketingstratégia, de a szerző szembeállítja a *Jézus újságot olvas* című válogatást a korai – így nevezi – „hangulatnovellák” minőségével. Ebből a szempontból érdekes, hogy épp a címadó *Jézus újságot olvas* hangulatnovellának tűnik, és a válogatás talán legkevésbé érett darabja. Továbbá a legtöbb írás olyan fiatalkori eseményt dolgoz fel – akár első, akár harmadik személyben –, amely témához nosztalgiából nyúlhat a kortalanul korosodó szerző. Az egyértelműen ön-életrajzi elemeket felhasználó *Hóésés a Vízivárosban*, a *Petőfi „Ha férfi vagy, légy férfi” c. költeményének elemzése*, az *Irodalom*, a *Levelet Zs. asszonynak* vagy a már említett *Eldorádó* című novellákon kívül még többről is gyanítható, hogy visszaemlékezéssel van dolgunk, és szinte kivétel nélkül mind a gyerekkorba, az ifjúkorba kalauzolja az olvasót.

Legyen szó leporolt, íróasztalfiókban maradt művekről, érett fejlettségi szintű nosztalgiából megírt visszaemlékezésekről vagy újraközölt korábbi írásokról, mindegy: Bereményi stílusa, anyagkezelése, igényessége

megkérdőjelezhetetlen; a novellák olyan többletmondanivalóról tanúskodnak, melyet a Cseh Tamás énekelte szövegek csak sejtettek, és szinte mindegyikben, még a címadó elbeszélésben vagy a kissé gyengébbnek tekinthető *A svéd királyban* és a *Csendőrökben* is lesz valami csavar vagy fordulat, ami szint kölcsönöz az írásnak.

A Kossuth Kiadó (ma már széles körben elterjedt) masszív borítót használ, a kötetzeti munka is tartóságot ígér, de a papírtakarékos szerkesztés – némelyik novella annyira a lap alján kezdődik, hogy szinte csak a címnek jut hely – a zsúfoltság érzetét kelti. És eltöprenghetünk azon is, vajon nem üzleti fogást takar-e az a tény, hogy Bereményi válogatott novelláinak kiadása egybeesett Cseh Tamás sajnálatos halálával, még ha a Kossuth-díjas szerző valóban igényes szövegei egyébként teljes mértékben megérdemlik is a figyelmet.

TÁRNOK ÁTTILA

(*Kossuth Kiadó, Budapest, 2009, 160 oldal, 2490 Ft*)

KERESZTES JÓZSEF: *Egy asszony érintése*

Ha igaz az az elméleti vélekedés, amely szerint egy mű értelmezése már kézbevételekor, a borító meg-